

DEN FÆLLESKOMMUNALE SUNDHEDSPROFIL FOR UDSKOLINGSELEVER

**Et samarbejde mellem 5 danske kommuner
Skoleåret 2014-15 og 2015-16**

**Udarbejdet af kommunallægerne:
Tove Billeskov, tob@ishoj.dk
Tine Keiser -Nielsen, tkn@rudersdal.dk**

Oktober 2016

Forsideillustration: Colourbox

Indholdsfortegnelse

Resultater i oversigtsform	Side 3
Baggrund	Side 4
Metode og materiale	Side 5
Skoletrivsel	Side 6
Almen trivsel	Side 7
Selvurderet helbred	Side 8
Morgenmad	Side 9
Motion	Side 10
Rygning	Side 11
Alkohol	Side 13
Vandpibe og hash	Side 14
Overvægt	Side 15
Resultater for skoleåret 2015-16	Side 17
Referencer	Side 18

Resultater i oversigtsform

- Eleverne i 9. årgang har det godt og trives godt i skolen
- 83 % vurderer deres helbred som godt eller virkelig godt.
- 50 % er generet af hovedpine, 37 % af rygsmerter og 38 % har søvnbesvær
- Cirka hver fjerde elev får ikke morgenmad hver dag
- 8 % spiser sjældent eller aldrig morgenmad på skoledage
- 77 % af eleverne dyrker motion mindst to gange om ugen
- 9 % får sjældent eller aldrig motion i fritiden
- Der har været et signifikant fald i andelen af daglig-rygere fra 9 % i skoleåret 2009-10 til 3 % i skoleåret 2014-15
- Andelen af aldrig-rygere er steget fra 57 % i 2010-11 til 71 % i skoleåret 2014-15
- Andelen, der aldrig har været fuld, er steget fra 26 % i 2009 til 49 % i 2014-15
- Andelen, der har prøvet at ryge hash har været nogenlunde stabil og er nu 8 %, hvilket er det laveste i 6 år
- Størstedelen af de, der har prøvet hash, har kun prøvet det en enkelt gang
- Forbruget af vandpibe er faldet fra 45 % i skoleåret 2009-10 til 26 % i 2014-15
- Andelen af overvægtige er faldet fra 19,5 % i 2012-13 til 15 % i 2014-15
- Resultaterne vedrørende tobak, alkohol, hash og BMI i skoleåret 2015-16 er gjort op for fire kommuner

Baggrund

De fælleskommunale sundhedsprofiler fra udskolingsundersøgelsen er siden 2007 blevet udarbejdet hvert år i forbindelse med udskolingsundersøgelsen i 9. klasse. (1,2,3,4)

Alle unge i 9. årgang i de deltagende kommuner er blevet tilbudt at deltage i en spørgeskemaundersøgelse vedrørende deres helbred, trivsel og livsstil. På baggrund af besvarelserne udarbejdes sundhedsprofiler for udskolings eleverne i hver kommune og en fælles profil for de deltagende kommuner.

Den fælleskommunale sundhedsprofil for skoleåret 2014-15 er en sammenfatning af resultaterne fra kommunallægernes udskolingsundersøgelse i 5 danske kommuner. Undersøgelsen er baseret på besvarelser fra 1783 unge i 9. klasse. Svarprocenten har været meget høj. I skoleåret 2014-15 har 92% af populationen af 9. klasse elever besvaret skemaet.

Formålet med sundhedsprofilen for 9. årgang er at følge sundhedsadfærden blandt de 15-årige i de deltagende kommuner samt at sammenligne forholdene kommunerne imellem. Derudover er det også muligt at sammenholde resultaterne med andre tilsvarende undersøgelser af skolebørn i Danmark, som for eksempel Skolebørnsundersøgelsen:

Skolebørnsundersøgelsen er en international skolebørnsundersøgelse, som har været foretaget cirka hvert fjerde år siden 1984, og som Danmark er en del af. Skolebørnsundersøgelsen er baseret på et repræsentativt udsnit af danske skoleelever i femte, syvende og niende klasse og udgør det danske bidrag til det internationale forskningsprojekt 'Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) – a WHO cross-national survey'. HBSC er et spændende forskningssamarbejde om 11-, 13- og 15-åriges sundhed, trivsel og sundhedsadfærd. Der er 43 deltagende lande i Europa og Nordamerika.

I sundhedsprofilen for skoleåret 2014-15 har vi, hvor det er relevant, sammenholdt resultaterne med konklusioner og anbefalinger i Skolebørnsundersøgelsen 2014 (5)

I skoleåret 2015-16 har 9. klasse eleverne i fire kommuner deltaget i spørgeskemaundersøgelsen. (Frederiksberg, Herlev, Ishøj og Rudersdal) 1446 af i alt 1658 indskrevne elever eller 87% har besvaret skemaerne. Resultaterne vedrørende tobak, alkohol, rygning og BMI kan ses sidst i denne rapport.

Metode og materiale

I forbindelse med 9. klasses udskolingsundersøgelse udfyldte eleverne et spørgeskema. 5 danske kommuner har deltaget i undersøgelsen i skoleåret 2014-15: Frederiksberg, Herlev, Hørsholm, Ishøj, og Rudersdal Kommune.

Data er indsamlet på to forskellige måder.

I Herlev og Frederiksberg Kommune dannede spørgsmålene udgangspunkt for en forebyggende lægesamtale og besvarelserne er således ikke anonyme. Oplysningerne fra spørgeskemaet er suppleret med aktuelle data for højde og vægt.

I Ishøj, Hørsholm og Rudersdal Kommune blev besvarelserne indhentet anonymt uden forbindelse til lægesamtalen.

Spørgsmålene kan således være besvaret forskelligt, eftersom der ikke altid er mulighed for anonym besvarelse i forbindelse med lægeundersøgelserne.

Data fra spørgeskemaerne er for to af kommunerne registreret i databasen

Skolesundhed.dk. De øvrige kommuner registrerer besvarelserne i et andet system. Nogle af kommunerne deltager kun med dele af spørgeskemaet i den fælles profil.

Elevens navn og personnummer er ikke registreret og i databehandlingen er den enkelte elev ikke identificerbar.

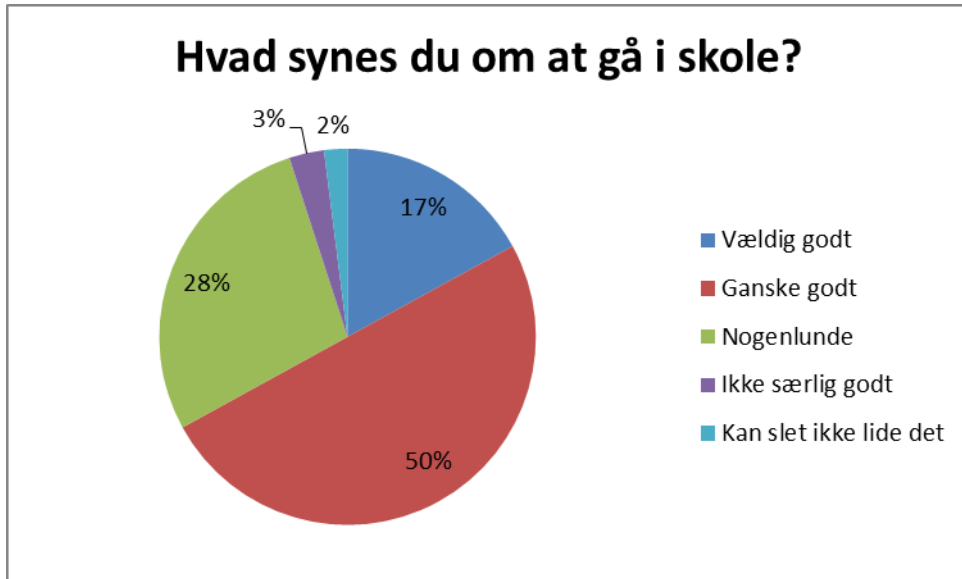
Resultaterne fra skoleåret 2014-15 er sammenholdt med de tilsvarende resultater fra skoleårene 2009-10, 2010-11, 2011-12, 2012-13 og 2013-14 (1,2,3,4)

9 kommuner (Albertslund, Fåborg-Midtfyn, Herlev, Herning, Hørsholm, Gladsaxe, Ishøj, Lyngby-Tårnbæk og Rudersdal) deltog i den fælleskommunale udskolingsprofil i skoleårene 2010-11 og 2011-12 (3)

I skoleåret 2012-13 og 2013-14 deltog 6 kommuner (Frederiksberg, Herlev, Herning, Hørsholm, Ishøj og Rudersdal) (1,2)

	Besvarede skemaer	Indskrevne elever
Frederiksberg	456	516
Herlev	245	249
Hørsholm	296	315
Ishøj	177	224
Rudersdal	609	636
Samlet	1783	1940

Skoletrivsel

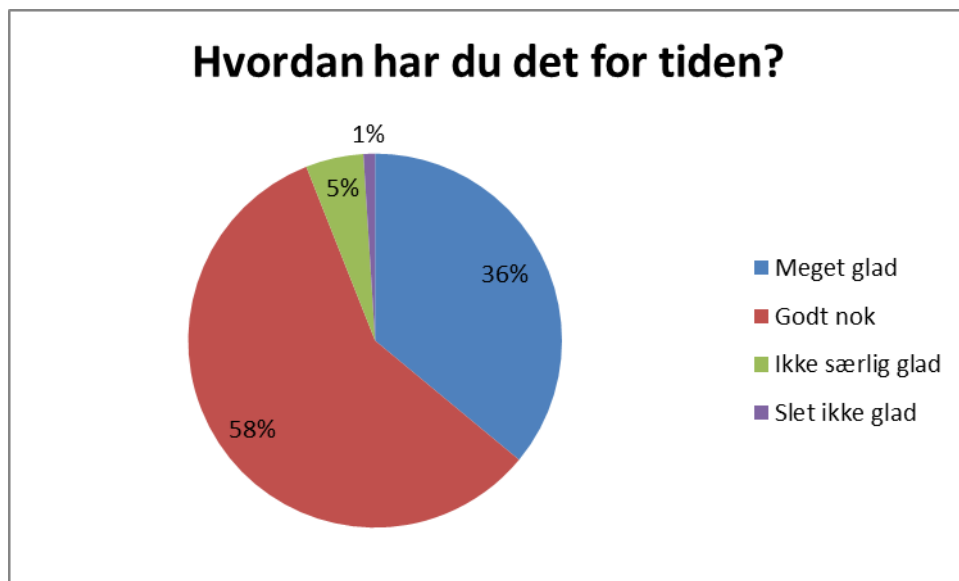

Figur 1. Trivsel i skolen

Spørgsmålet lyder: Hvad synes du om at gå i skole? 1763 elever fra Frederiksberg, Herlev, Hørsholm, Ishøj og Rudersdal har besvaret spørgsmålet. 67 % synes vældig godt eller ganske godt om skolen, og 28 % svarer, at de synes nogen lunde godt om skolen. Kun 5 % svarer, at de ikke synes særlig godt om eller slet ikke kan lide skolen. Dette er nogenlunde uændret i forhold til tidligere skoleår.

I skolebørnsundersøgelsen svarer 22 % af de 15-årige, at de vældig godt kan lide at gå i skole. Andelen af elever, der er glade for skolen, har været faldende i perioden fra 1984 til 2002, hvorefter der har været en stigende tendens frem til nu.

Almen trivsel

Figur 2. Trivsel generelt

Spørgsmålet lyder: hvordan har du det for tiden? 1768 elever fra Frederiksberg, Herlev, Hørsholm, Ishøj og Rudersdal har besvaret spørgsmålet i skoleåret 2014-15. Ovenstående figur viser, at 94 % af de unge trives godt eller meget godt på det tidspunkt, de besvarer spørgeskemaet. 6 % har det ikke særlig godt eller slet ikke godt.

I Skolebørnsundersøgelsen er trivselsspørgsmålet formuleres lidt anderledes, idet der bliver spurgt om livstilfredshed på en skala fra 1-10. 12 % placerer sig i området med lav livstilfredshed (trin 1-5), mens kun 6 % i nærværende undersøgelse svarer, at de ikke har det særlig godt. Andelen med høj livstilfredshed (trin 9-10) er faldet fra 28 % i 2010 til 23 % i 2014. Faldet er størst for pigernes vedkommende.

Selvurderet Helbred

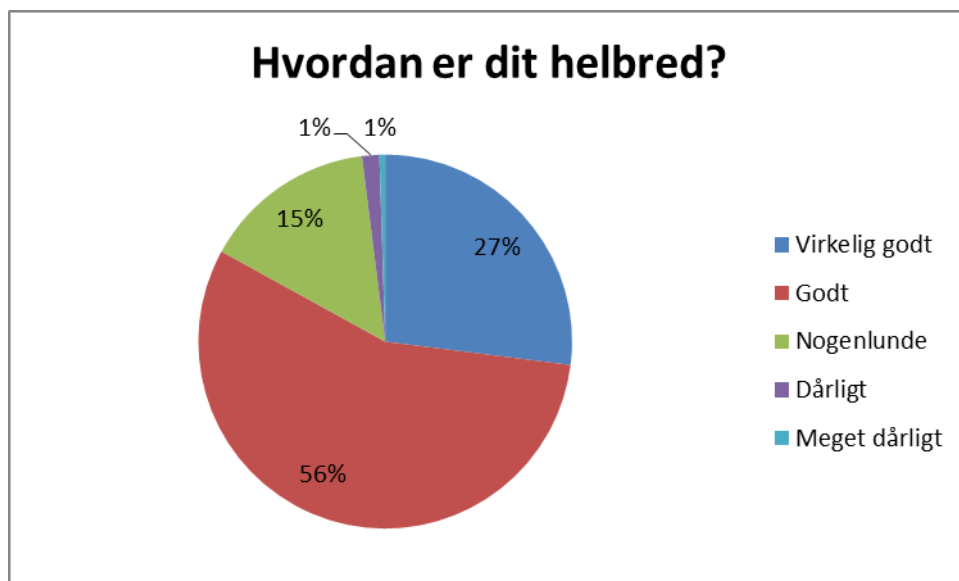

Fig. 3. Selvurderet helbred

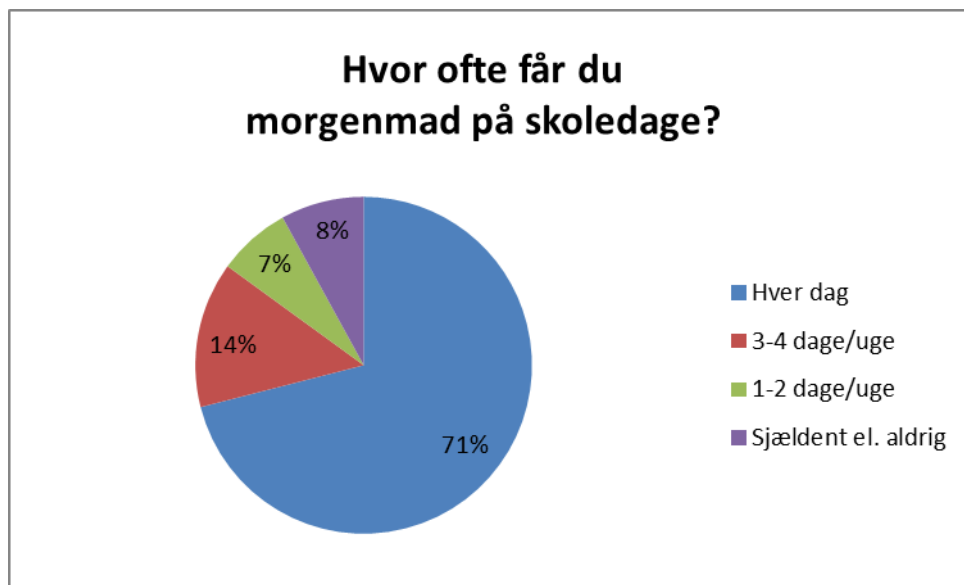
I følge Skolebørnsundersøgelsen har selvurderet helbred vist sig at være en meget relevant oplysning: dels er det vigtigt for det enkelte menneske at føle sig ved godt helbred, dels har oplevelsen af eget helbred betydning for, hvor meget man bruger sundhedsvæsenet, og dels afspejler selvurderet helbred hos voksne prognosen: Voksne med dårligt selvurderet helbred har betydeligt større risiko for at blive syge og dø for tidligt. Formentlig er selvurderet helbred også blandt børn og unge en indikator for livskvalitet, fremtidig helbredsudvikling og brug af lægemidler og sundhedsvæsen. I Skolebørnsundersøgelsen er andelen af 15-årige, der vurderer deres helbred som virkelig godt, faldet fra 45 % i 1984 til 32 % i 2014-15. Flere drenge end piger vurderer deres helbred som godt.

1751 elever fra Frederiksberg, Herlev, Hørsholm, Ishøj og Rudersdal har besvaret spørgsmålet: Hvordan synes du selv dit helbred er? 83 % vurderer det som godt eller virkeligt godt. 15 % vurderer deres helbred som nogen lunde, og 2 % vurderer deres helbred som dårligt eller meget dårligt.

Størstedelen af eleverne vurderer altså deres helbred som godt. Alligevel svarer mange, at de er generet af hovedpine eller andre symptomer. Eleverne bliver spurgt, om de inden for de sidste to uger har været generet af hovedpine/ondt i ryggen/søvnbesvær. 1228 elever har besvaret spørgsmålene. 50 % svarer, at de har haft hovedpine, 37 % har haft ondt i ryggen og 38 % har haft søvnbesvær.

743 elever fra Ishøj og Rudersdal har besvaret spørgsmål om medicinforbrug inden for den sidste måned. 31 % har inden for den sidste måned taget medicin mod hovedpine og 3 % har taget medicin på grund af søvnbesvær.

Morgenmad

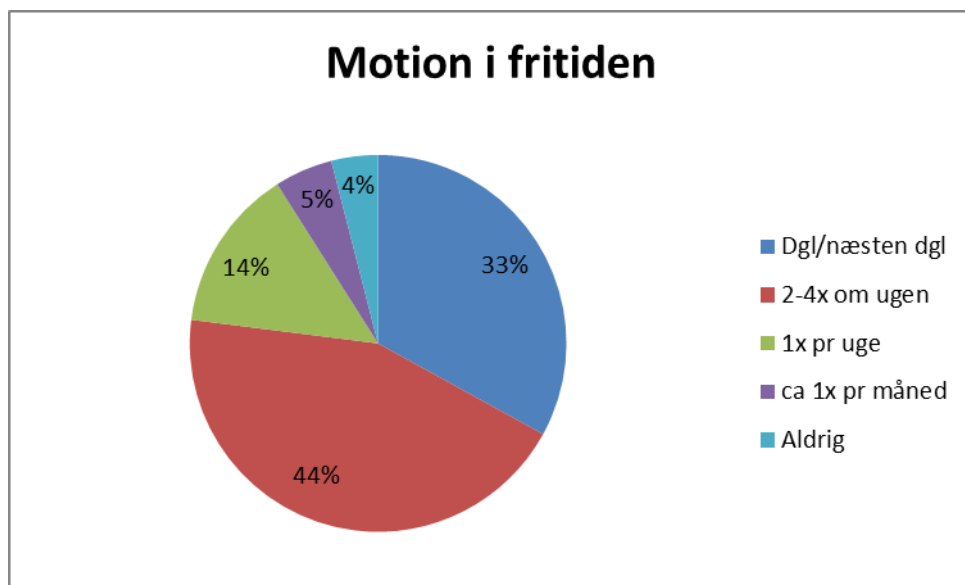
Figur 4. Morgenmadsvaner

Spørgsmålet lyder: hvor ofte får du morgenmad på skoledage? 1760 elever fra Frederiksberg, Herlev, Hørsholm, Ishøj og Rudersdal har besvaret spørgsmålet i skoleåret 2013-14. 71% spiser morgenmad hver dag, før de går i skole, 8 % spiser sjældent eller aldrig morgenmad på skoledage. Det er stort set uændret fra skoleåret 2013-14.

Ifølge Skolebørnsundersøgelsen, HBSC 2014, spiser 17 % af de 15-årige drenge og 23% af de 15-årige piger morgenmad 2 eller færre gange på en skoleuge (5).

Den fælleskommunale sundhedsprofil for udskolingselever fra 2011-12 (3) viste en klar sammenhæng mellem indtagelse af morgenmad og henholdsvis skoletrivsel og selv vurderet helbred. De elever, der spiste morgenmad alle skoledage trivedes bedre og vurderede deres helbred bedre end de elever, der aldrig spiste morgenmad på skoledage.

Motion

Figur 5. Motionsvaner

Spørgsmålet lyder: Hvor ofte får du motion i din fritid, så du bliver forpustet eller sveder? 1739 elever fra Frederiksberg, Herlev, Hørsholm, Ishøj og Rudersdal har besvaret spørgsmålet i skoleåret 2014-15. 77% svarer, at de motionerer 2-4 gange om ugen eller mere og 9% gør det sjældent eller aldrig. Dermed er de fleste elever fysisk aktive, men der er fortsat en stor del, som ikke lever op til Sundhedsstyrelsens generelle anbefalinger for fysisk aktivitet (6).

Rygning

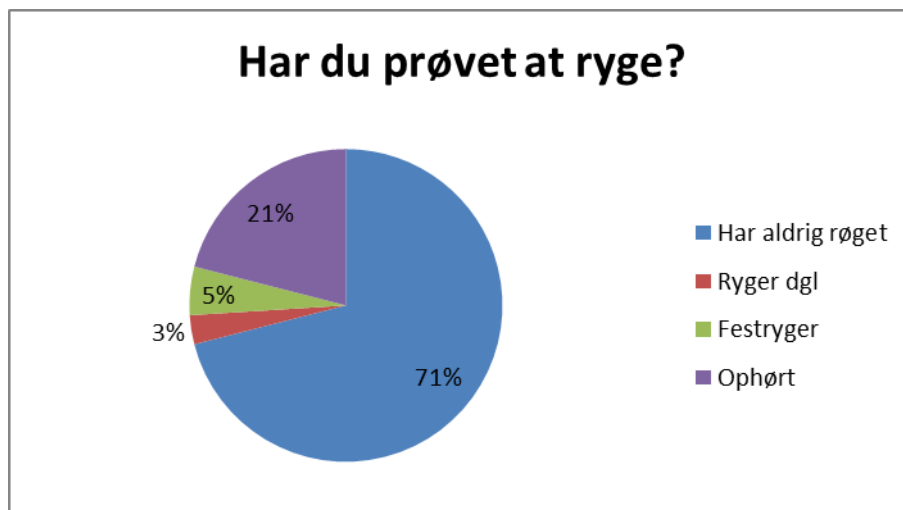

Fig. 6: Har du prøvet at ryge?

Spørgsmålet lyder: har du prøvet at ryge? Og hvis ja, ryger du stadig? 1755 elever fra Frederiksberg, Herlev, Hørsholm, Ishøj og Rudersdal har besvaret spørgsmålet i skoleåret 2014-15. 71 % af de unge har aldrig prøvet at ryge. 3 % er dagligrygere og 5 % ryger til fester.

I løbet af de sidste seks skoleår er der sket en stigning i andelen af elever, der aldrig har prøvet at ryge og et fald i andelen af elever, der svarer, at de ryger. Især er andelen af dagligrygere faldet markant fra 9 % i 2009-10 til 3 % i 2014-15.

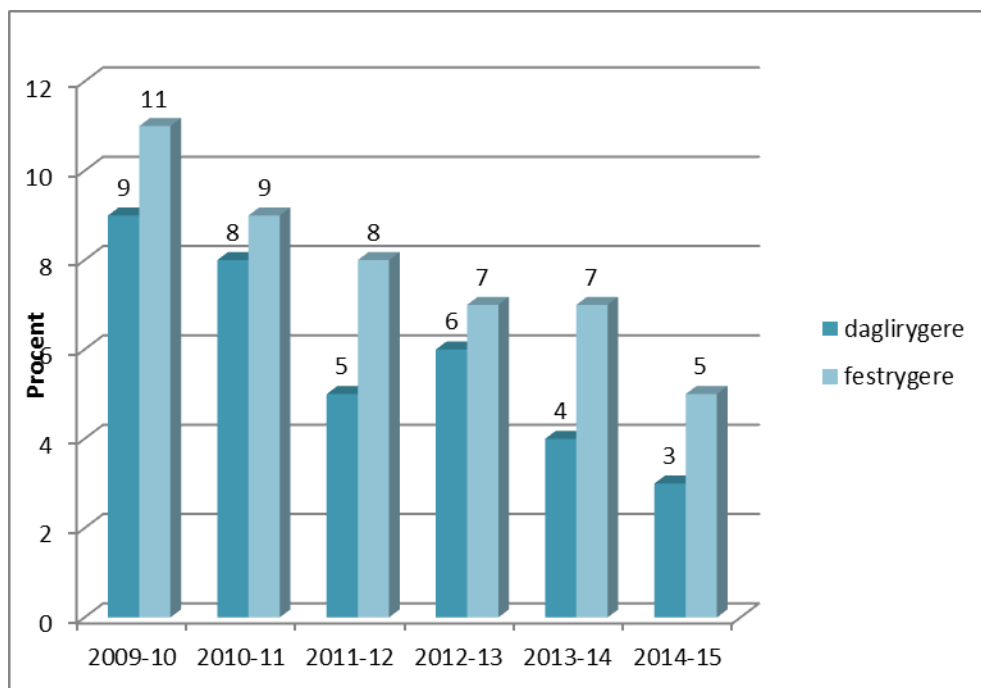

Fig. 7: Udvikling rygning 2009-2014

Alkohol

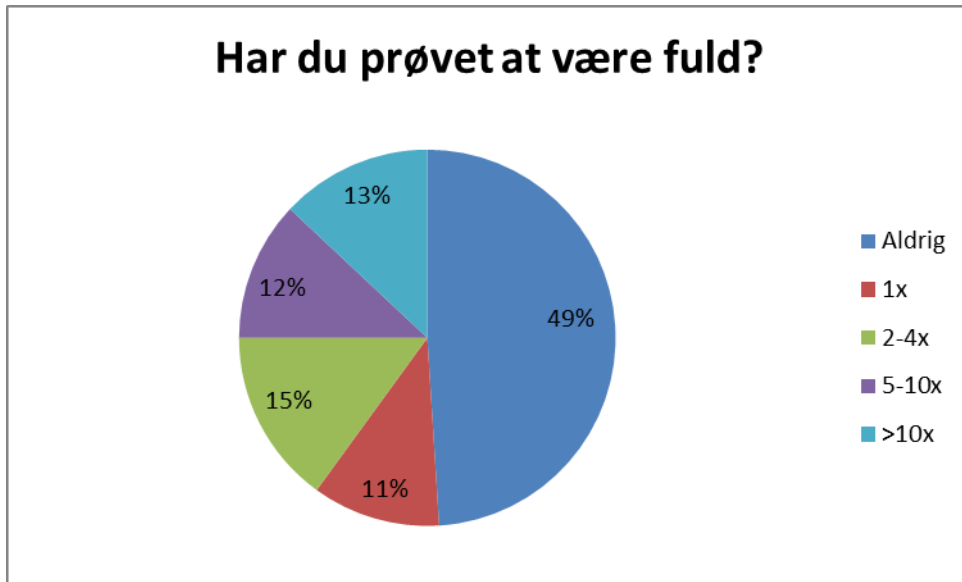

Fig 8: Har du været fuld?

Spørgsmålet lyder: Har du prøvet at være fuld? 1288 elever fra Herlev, Hørsholm, Ishøj og Rudersdal har besvaret spørgsmålet. 49% svarer, at de aldrig har prøvet at være fuld, mens 13% har været fuld mere end 10 gange.

I løbet af de sidste seks skoleår er der sket næsten en fordobling i andelen af elever, der svarer, at de aldrig har været fulde.

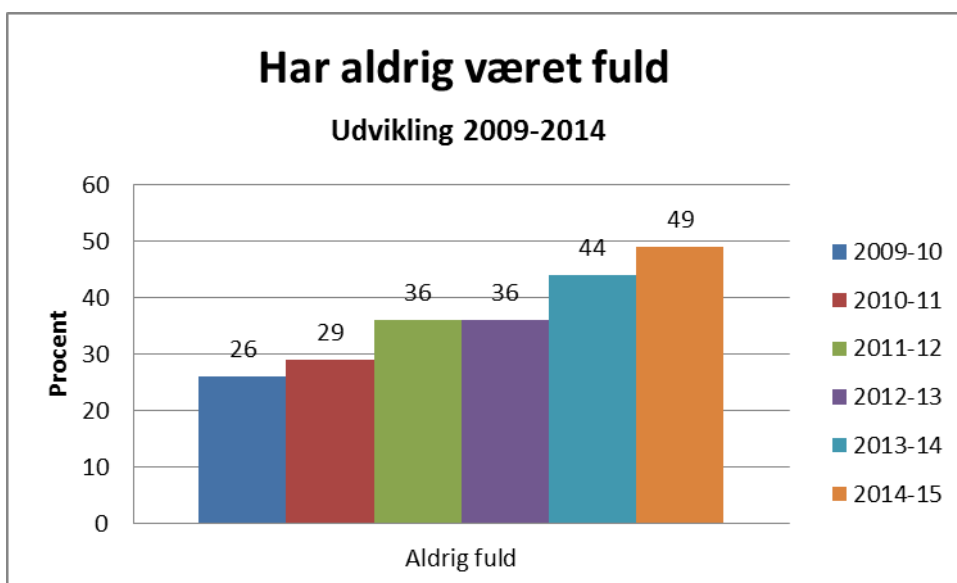

Fig. 9: Udvikling alkohol 2009 – 2015

Vandpibe og hash

Vandpibe: Spørgsmålet lyder: har du prøvet at ryge vandpibe. 1051 elever fra Hørsholm, Ishøj og Rudersdal har svaret på spørgsmålet i skoleåret 2014-15. Heraf svarer 26% at de har prøvet vandpibe

Hash: Spørgsmålet lyder: Har du prøvet at ryge hash? I skoleåret 2014-15 har 1748 elever fra Frederiksberg, Herlev, Ishøj, Hørsholm og Rudersdal svaret på spørgsmålet om hash. 8% svarer, at de har prøvet at ryge hash. De fleste har kun prøvet en enkelt gang.

I skoleårene 2012-13 og 2013-14 sås en stigning i andelen af elever, der angiver, at de har prøvet vandpibe og hash, men i skoleåret 2014-15 er niveauet faldet markant og andelen af elever der har prøvet vandpibe og hash er nu den laveste siden skoleåret 2009-10.

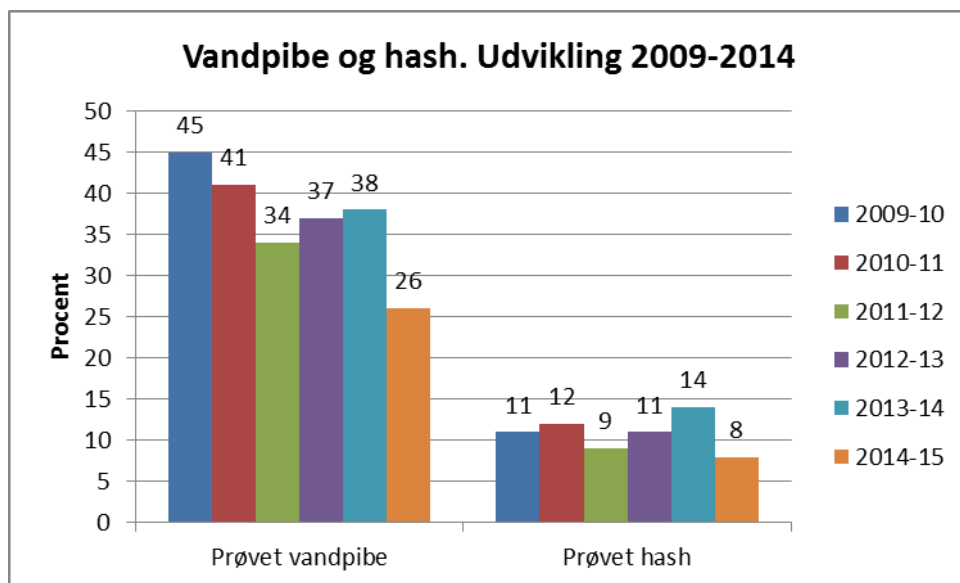
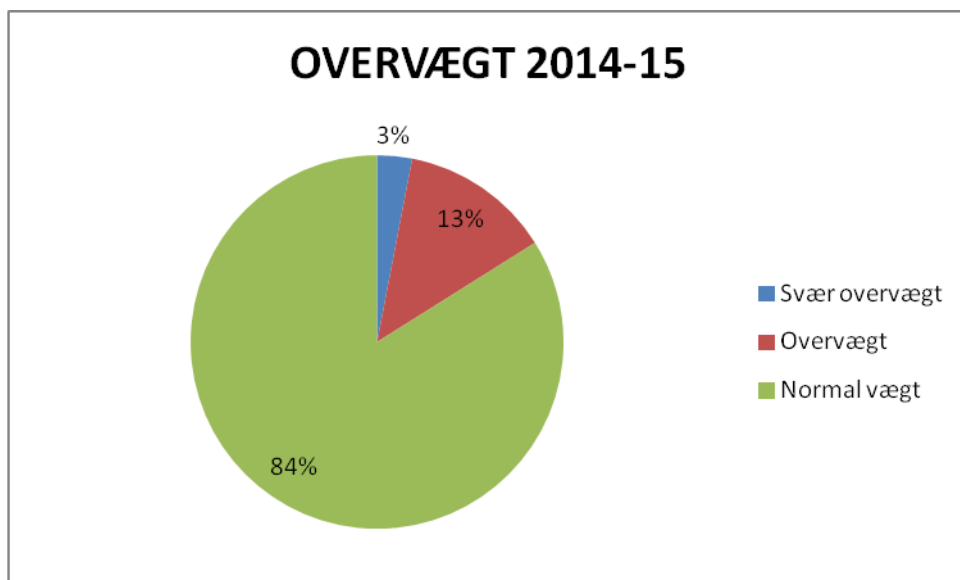
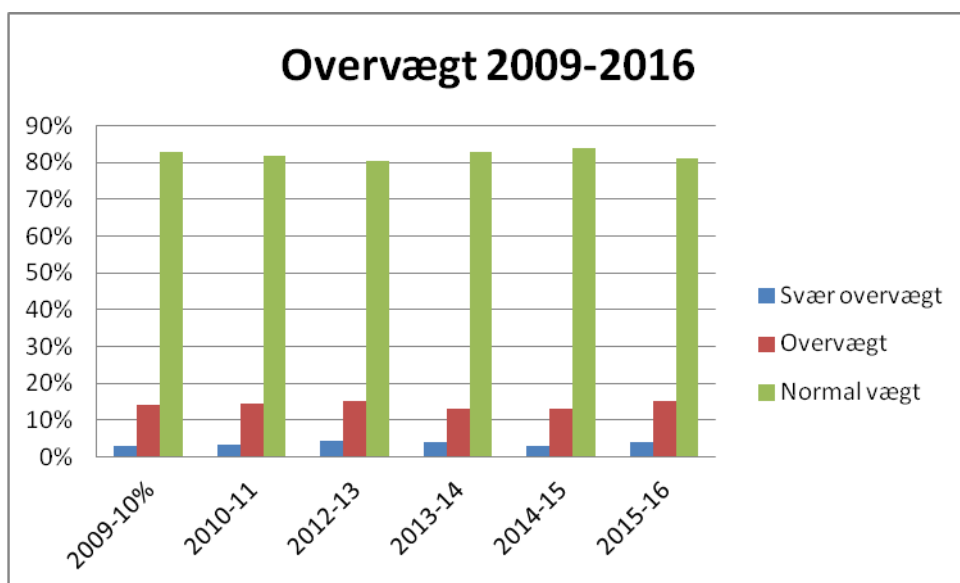

Fig. 10: Vandpibe og hash. Udvikling 2009 - 2014

Overvægt

Figur 11: Hyppighed af overvægt og svær overvægt 2014-15

Figur 11. Udvikling i overvægt fra 2009-2016

Højde- og vægtmålinger og BMI beregninger for 2014-15 foreligger fra Frederiksberg, Herlev, og Ishøj og Hørsholm kommune, i alt 1131 elever. For 2015-16 foreligger der data fra

Frederiksberg, Herlev, og Ishøj og kommune, i alt 949 elever. Hyppigheden af overvægt har været nogen lunde stabil siden 2009, Vigtigt er det især, at hyppigheden af svær overvægt ligger ret lavt på 3-4 %, da det er denne gruppe unge, der er i særlig risiko for at forblive overvægtige og for at få livsstilssygdomme som følge af overvægten.

Til definition af overvægt er anvendt internationale værdier, som modsvarer et BMI for voksne på 25 for overvægt og 30 for svær overvægt. (8) Det svarer for en 15-årig dreng til et BMI på hhv. 23,3 og 28,3 for overvægt og svær overvægt, for piger til 23,9 og 29,1.

De fleste kommuner har et tilbud til overvægtige børn og unge og deres familier. Desuden udsendte Sundhedsstyrelsen i 2014 en vejledning til skolesundhedstjenesten om opsporing af overvægt og tidlig indsats overfor det enkelte barn og dets familie. (6) Dette har givet skolesundhedstjenesten et godt redskab til opsporing af overvægt blandt skolebørn og til at yde en støttende indsats med råd og vejledning.

Resultater for skoleåret 2015-2016

I skoleåret 2015-16 har 9. klasseeleverne i fire kommuner deltaget i spørgeskemaundersøgelsen. (Frederiksberg, Herlev, Ishøj og Rudersdal) 1446 af de indskrevne elever – svarende til 87% - har besvaret skemaerne.

40 % af eleverne svarer, at de aldrig har prøvet at være fulde.

9 % af eleverne svarer, at de har prøvet at ryge hash.

Resultaterne vedrørende forbrug af tobak er illustreret i denne graf:

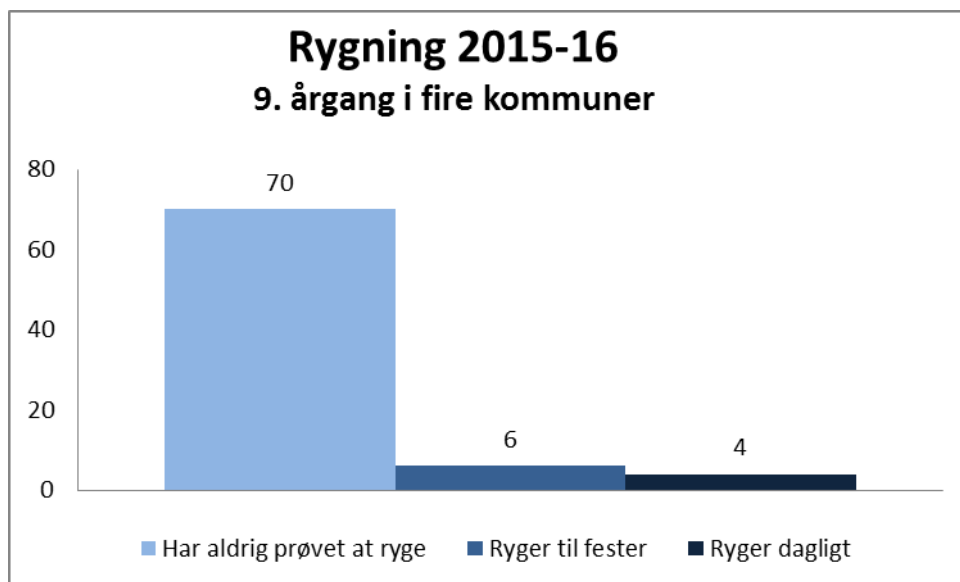

Fig. 14 Rygning. Fire kommuner 2015-16

Referencer

1. Fælleskommunal Sundhedsprofil for udskolingselever skoleåret 2013-14
Tove Billeskov og Tine Keiser-Nielsen
2. Fælleskommunal Sundhedsprofil for udskolingselever skoleåret 2012-13
Tove Billeskov og Tine Keiser-Nielsen
3. Fælleskommunal Sundhedsprofil for udskolingselever skoleåret 2010-11 og 2011-12.
Tine Keiser-Nielsen, Eva Bøcher Herner, Jo Coolidge
4. Fælleskommunal Sundhedsprofil for udskolingselever skoleåret 2009-10.
Annette Storr-Paulsen, Tine Keiser-Nielsen
5. Skolebørnsundersøgelsen 2014 HBSC.
Mette Rasmussen, Pernille Due. Statens Institut for Folkesundhed. Syddansk Universitet.
Kbh. 2015
6. Opsporing af overvægt og tidlig indsats for børn og unge i skolealderen. Vejledning til
skolesundhedstjenesten
Sundhedsstyrelsen 2014